

הרב בניה מינצר

פדיון היחיד את עצמו – עיון בסברת הגר"ש ישראלי

פדיון היחיד והובת המדינה

סוגיית פדיון שבויים היא מהמורכבות והחמורות בהלכה, שכן היא מעמידה במתח את המצווה הגדולה של הצלת נפשות מול שיקולים ציבוריים של 'תיקון העולם'. המשנה בגיטין (פרק ד משנה ו) קובעת: 'אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן מפני תיקון העולם', ונחלקו בגמרא (גיטין מה ע"א) מהו תיקון העולם עליו מדברת המשנה: 'משום דוחקא דצבורא הוא, או דילמא משום דלא לגרבו ולייתו טפי'. כלומר האם טעם התקנה הוא שמא פדיון בדמים מרובים יגרום לדוחק ומחסור כלכלי לציבור, או טעמה מניעת עידוד והגברת המוטיבציה לשבות יהודים נוספים. מסוגיה בכתובות¹ עולה לכאורה סתירה, שכן תנא קמא סובר שם שבעל חייב לפדות את אשתו שנשבתה בפעם הראשונה עד עשרה בדמיה, בעוד רבן שמעון בן גמליאל מגביל זאת לכדי דמיה בלבד. התוס' (גיטין מה ע"א) מיישבים סתירה זו, וזו לשונם:

דלא ליגרבו ולייתו - והא דתניא בפ' נערה (כתובות נב.) נשבית והיו מבקשין ממנה עד עשרה בדמיה פעם ראשון פודה שאני אשתו דהויא כגופו יותר מבתו דהכא ועל עצמו לא תיקנו שלא יתן כל אשר לו בעד נפשו.

כלומר, התקנה אינה חלה על פדיון עצמי או של אשתו, הנתפסת כגופו. על בסיס דברי התוס', הרחיב הרב ישראלי ('חוות בנימין' ח"א ס' טז) את ההיתר לפדות 'יתר על כדי דמיהן' לחברת ביטוח וחובתה של המדינה לפדות חיילים שנשבו בידי צר ואויב, וזו לשונו:

ועולה מהדברים האמורים, שאם למשל יבטיח אדם את עצמו בחברת ביטוח תמורת תשלום שמשלם לה, שבמקרה של שבי יפדוהו בדמים מרובים; מאחר שבכגון דא החיוב של החברה הוא כלפי האדם שהבטיח את עצמו בה, והם אינם אלא עושים שליחותו, רשאים הם ואף חייבים, לפדותו בכל ממון שהוא, כפי שחייבו את עצמם כלפיו תמורת התשלום ששילם להם עבור התחייבותם. ואין תקנת חכמים שאין פודים את השבויים אלא בכדי דמיהם מונעת זאת, שהרי באדם הפודה את עצמו אין שום הגבלות. ואין זה תלוי גם במחלוקת רשב"ג ות"ק, שכל עיקר לא נחלק רשב"ג אלא במהות התקנה של תנאי הכתובה בחיוב שהטילו על הבעל לפדותה. אבל גם הוא מודה, אילו היתה התקנה של פדיון לחייבו בממון

1. כתובות נב ע"א-ע"ב.

מרובה, שלא היתה תקנת חכמים לעניין פדיון שבויים שאין פודים אותם יותר על כדי דמיהם מתנגשת עם תקנה זו. כי זה כפודה את עצמה, ובכגון דא לא תקנו. ועל פי זה נראה, שיש למדינה אחריות על פדיון שבויי מלחמה, שכיוון שיצאו למלחמה בשליחות המדינה ומטעמה, להגנת העם היושב בציון, קיימת ועומדת התחייבות בלתי כתובה, אבל מובנת מאליה, שכל טצדקי שיש בידי המדינה עליה לעשות (בגבולות סבירים שאינם פוגעים בביטחונה הכללי) כדי לפדותם במקרה שיפלו בשבי. וכשם שקיימת התחייבות מעין זו לדאוג לרפואתם והבראתם במקרה של פציעה ונכות, וכן לדאוג למשפחותיהם במקרה של נפגעים ח"ו במלחמה, כן לא נופל מזה החיוב לנקוט כל פעולה שהיא לשם הוצאתם מן השבי 'דכולהו איתנהו בה'. וכיוון שמה שהמדינה יכולה לעשות בזה הוא מכוח החיוב שקיבלה על עצמה, תמורת השירות שלהם, הרי זה כאילו הם פודים את עצמם, שבזה כמבואר לעיל לא קיימת שום הגבלה, ולא שייכת בזה התקנה שאין פודים את השבויים יותר על דמיהם. ואולם, יש להקדים ולשאל על דברי התוס' - אם טעם התקנה הוא משום 'דלא ליגרבו טפי'. מדוע רשאי אדם לפדות את עצמו ואת אשתו יתר על כדי דמיהם. הרי במעשה זה הוא מעודד את השוברים ומעמיד את כלל הציבור בחשש שבייה, ומדוע לא תיקנו חז"ל אף במקרה זה את תקנת 'אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן'. מתוך תירוץ שאלה זו מתגלות שלוש גישות אפשריות לעומק ההלכתי והעקרוני של היתר זה, אשר לאורן נדון בהרחבתו של הרב ישראלי לחברת ביטוח ולמדינה, תוך בחינת התאמתה לעקרונות ההלכתיים והמצויאותיים העומדים בבסיס התקנה.²

א. בין פדיון הרבים לפדיון היחיד

נראה שיש לחלק בין מצוות פדיון שבויים ציבורית למצוות פדיון שבויים אישית. ניתן להציע שסברה זו עומדת ביסוד דברי התוס' שתקנת 'אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן' אינה חלה על אדם הפודה את עצמו או את אשתו שהיא כגופו. פדיון זה נתפס כקיום מצווה אישית ולא כקיום צבורי, ולא שייך לגביה ההגבלה ש'אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן' - ששייכת בפדיון ציבורי. יש להבהיר, אין כוונתו שכל פעולת פדיון שעושה היחיד אינה נתקלת מוגבלת על פי הכלל 'אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן' - שכן על פי הסוגיה (גיטין מה ע"א) בגלל 'דלא ליגרבו טפי', אדם אינו רשאי לפדות אף את בתו. אלא שעיקרה של מצוות פדיון שבויים היא ציבורית, והחובה לדאגתם ולרווחתם מוטלת בראש ובראשונה על הציבור (כפי שנראה בסמוך מדברי הראשונים), ולכן מעשה פדיון של היחיד, אף בסתמא, נכלל בתקנת 'אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן'. אמנם, ביחס לאדם עצמו ולאשתו האחריות מוטלת ביסודה

2. שיטת הרב ישראלי הוזכרה והובאה להלכה במאמרים ופסקי הלכה בזמננו. ראה: מאמרם של הרב עדו רכניץ והרב אלעזר גולדשטיין, 'פדיון שבויים', אמונת עתיך 102, עמ' 114-121; מאמרו של ד"ר מיכאל ויגודה, 'פדיון שבויים - לא בכל מחיר', אתר 'דעת'; מאמרו של הרב אוריאל בנר, 'חסם של גדולי ישראל לשחרור מחבלים להצלת חטופי אנטבה', באתר 'מכון שלמה אומן'; התייחסות ביקורתית לשיטת הרב ישראלי מצויה במאמרו של הרב שגיא מזוז 'פדיון שבויים תמורת שחרור מחבלים', באתר 'אסיף'.

על האדם עצמו - ונחשבת היא כמצוות היחיד. וקצת נראה להוכיח כן מדברי ה'שיטה מקובצת' (כתובות נב ע"ב) בביאור דעת רשב"ג, שאין לפדות את האישה יתר על כדי דמיה:

ותלמידי ה"ר יונה ז"ל תירצו דס"ל לרשב"ג דתקנת חכמים היא שלא יפדו לעולם השבויים יותר מכדי דמיהן מפני שרוב הפעמים הצבור פוּדֵין אותם עשו התקנה בכולם ואפילו באותם שאין על הצבור לפדותן ע"כ. ורש"י ז"ל כתב וז"ל מפני תקון העולם. שלא ירגילו להעלות על דמיהן. ע"כ. פירש ז"ל טעם דסובל נמי טעמא דדוחקא דצבורא דכיון דרוב הפעמים הצבור פוּדֵין לא רצו לחייב לבעל להעלות על דמיה שלא ירגילו בכך וידחקו הצבור בזה שלא יוכלו להתאפק לראות בצרת אחיהם אשר בשביה והוא קרוב למה שתירצו תלמידי ה"ר יונה ז"ל.

מדבריהם של ר' יונה ורש"י בביאור דעת רשב"ג בכתובות עולה החלוקה שהצענו:

(א) שבויים שפדיונם מוטל על הציבור.

(ב) שבויים שאין פדיונם מוטל על הציבור, למשל אישה.

מדבריהם אף עולה, שברמה העקרונית, פדיון האישה מוטל על הבעל ולא על הציבור, ושביחס לפדיון היחיד אין מקום להגבלת 'אין פוּדֵין את השבויים...'. המתנייחסת ביסודה לחובת הציבור ושוקלת שיקולים כלליים רחבים: שיש חשש לגביה משום דוחק הציבור או 'ליגרבו טפי'. וזאת בניגוד לפדיון הבעל את אשתו, שמשום שאינה חלק ממצוות הרבים אינה נדרשת לשקלל לגביה שיקולים ציבוריים. אמנם, משום שבדרך כלל, מצוות פדיון שבויים נעשית על ידי הציבור, טעמה של התקנה שייך גם כאן - ואף פדייה יתר על כדי דמיו של היחיד עתידה לפגוע במצוות פדיון שבויים הציבורית. ולכן אף על פי שמדובר על פדיון שבויים של היחיד, יש היגיון להגביל את היחיד למען הרבים. ואם כן, שיקולי המדיניות הציבורית מתרחבים מעבר לקיום המצווה הציבורית וכוללים את קיום המצווה של הפרט. דומה שעל כך חולק תנא קמא הסובר שאדם פודה את אשתו עד כדי עשרה בדמיה. תנא קמא מבין באופן פשוט, כפי שאכן הדגיש רבנו יונה אף בדעת רשב"ג, ששיקולי מדיניות ציבוריים בפדיון שבויים המשקללים את צורכי הציבור שייכים בראש ובראשונה לקיום מצוות הציבור, ואינם נדרשים ביסודם³ במצוות פדיון שבויים המוטלת על הפרט, כפדיון האדם את עצמו או את אשתו. נשוב לשאלתנו על דברי התוס'. נראה כעת שהתשובה ברורה מאליה. דברי המשנה עוסקים בתעודף הממד הציבורי על הממד האישי - משום שהם מתבססים על שיקולי מדיניות של חובת הציבור בפדיון שבויים. אך לתוס', שהולכים בעקבות שיטתו של תנא קמא בכתובות, פדיון האדם את עצמו ואת אשתו הוא קיום מצווה של היחיד - ולגביה לא שייכים שיקולי מדיניות של 'יתר על כדי דמיה'⁴.

3. מעבר לסברת ה'לא פלוג' שמגמתה ביצור תקנת הציבור.

4. ניסוח מוקצן של עמדה זו מצוי בשו"ת הרדב"ז, ח"א ס' מ, שהציע חידוש מרחיק לכת. לדידו, תקנת 'אין פוּדֵין את השבויים' נאמרה רק כשבית דין כופים על הציבור לפדות את השבויים, אך לא כשהפדיון נעשה מיוזמתם האישית: 'ותו שאין אנו כופין אותם אלא הם בעצמם מתנדבין אין כאן בית מיחוש ומצוה רבה איכא'. גם על דברים אלו קשה, וביתר שאת, אף אם הציבור עצמו מתנדב שייך החשש של 'דוחקא דציבורא' - ואף אם נציע שאין חוששים לדוחק הציבור בשעה שהם לא דואגים לעצמם, מכל מקום, פדיון זה מעודד את השוברים לשוב ולשובות. החלוקה בין פעולה עצמאית לבין

ב. החרגת פדיון היחיד כהתחשבות במצוקה האנושית

ניתן להציע פרשנות נוספת לתוס'. לצורך כך נקדים את דברי הרמב"ם (הל' אישות פי"ד הי"ט), שבדומה לתוס', מחלק בין פדיון הבעל את אשתו לתקנת 'אין פודין את השבויים', וזו לשונו:

אין מחייבין את הבעל לפדות את אשתו ביתר על דמיה אלא כמה שהיא שוה כשאר השבויים, היו דמיה יתר על כדי כתובתה ואמר הריני מגרשה וזו כתובתה ותלך ותפדה את עצמה אין שומעין לו, אלא כופין אותו ופודה אותה אפילו היו דמיה עד עשרה בכתובתה, ואפילו אין לו אלא כדי פדיונה. במה דברים אמורים בפעם ראשונה אבל אם פדאה ונשבית פעם שנייה ורצה לגרשה הרי זה מגרש ויתן כתובה והיא תפדה את עצמה.

ה'שלחן ערוך'⁵ הביא את דברי הרמב"ם להלכה. וצריך ביאור, מה כוונת הרמב"ם שאין הבעל מחויב לפדות את אשתו יתר על כדי דמיה, אף שהוא רשאי. ה'בית שמואל'⁶ ביאר דנקט לשון 'אין מחייבין' משום שעד כדי דמיו מחייבים. וב'בית מאיר'⁷ וב'בית יעקב'⁸ ביארו שהרמב"ם מסתפק האם לפסוק כרשב"ג או כתנא קמא, ולכן כתב שאכן יכול לפדות את אשתו יתר על כדי דמיה, אך אינו חייב. נשוב ונעיין בהנמקה שהביאו התוס' להיתר האדם להציל עצמו: 'ועל עצמו לא תיקנו שלא יתן כל אשר לו בעד נפשו'. למעשה, תוס' מתבססים על הפסוק מאיוב (ב, ד): 'ויען השטן את ה' ויאמר עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו'. האדם מעדיף במהלך של התגוננות להפסיד את כל ממונו כדי להציל את חייו. ושמא ניתן לפרש בצורה שונה מהאמור לעיל. דברי התוס' אינם מתבססים על כך שאדם הפודה את עצמו או את אשתו מקיים את חובת היחיד. אלא מצביעים על חוסר היכולת להציב גבולות של שיקולי מדיניות כלליים לאדם המנסה להציל את נפשו ואת נפש אשתו כגופו. ואף שאליבא דאמת אכן יש מקום לשיקולים ציבוריים-כלליים, כפי שהבאנו מרש"י ורבנו יונה, אין בכוחנו להשית על היחיד הגבלות מהסוג הנזכר, ובהתעטף עליו נפשו אין לו לשקול שיקוליים ציבוריים של טובת הכלל. ולא משום שאין יעילות לתקנה במקרה מעין זה, אלא שיש קושי להטיל על האדם המצוי בצרה ובשבוייה לדאוג לכלל. ההלכה אינה משיתה על האדם הגבלה שעומדת בסתירה כה חריפה כנגד האינסטינקט האנושי-טבעי. ונראה שדברים אלו עומדים ביסוד דברי הרמב"ם. כפי שהסביר ה'הפלאה' (קונטרס אחרון סי' עח סעי' ב):⁹

פעולה כפויה ע"י החכמים מתבארת יפה לאור החלוקה שהצגנו בין קיום היחיד לקיום הציבור, אם כי בצורה מוקצנת יותר. בניגוד לתוס', בביאורנו הראשון, הפרמטר להבחנה בין מצוות היחיד למצוות הציבור היא השאלה על מי מוטלת חובת הפדיון. בשיטת הרדב"ז ההבחנה עולה בשאלת הפדיון בפועל - אם הפדיון נעשה באופן ספונטני הוא נחשב כמצוות היחיד ולא שייך להגבילה בתקנת המשנה, ואם המצווה נכפית על ידי נציגי הציבור מדובר על קיום מצווה של הרבים.

5. שו"ע, אה"ע סי' עח סעי' ב.
6. בית שמואל, אה"ע סי' עח ס"ק ב.
7. בית מאיר, אה"ע סי' עח ס"ק ב.
8. בית יעקב, אה"ע סי' עח ס"ק ב.
9. ודברים דומים כתב בחידושו לכתובות.

ונראה דס"ל להרמב"ם דאף רשב"ג ס"ל דליכא איסורא מסברא דאשתו כגופו, אלא דס"ל דנהי דאין לב"ד למחות ביד הבעל מלפדות אשתו דהיא כגופו מ"מ אין לחייב את הבעל דאדרבא בהא ניחא לי' לב"ד שלא לפדות יותר מכדי דמי' כמו בשאר שבויים דאיכא איסורא, והיינו דקאמר רשב"ג דכיון דאין פודין שאר שבויים מפני תקון העולם ואיכא איסורא ממילא הכא אין מחייבין את הבעל לפדות יותר מכדי דמי', וס"ל להרמב"ם דבאמת לת"ק צ"ל דל"ל איסורא בשאר שבויים דאל"ה מ"ט דת"ק הכא דמחייב את הבעל, לכך פסק כרשב"ג.¹⁰

דברי ההפלאה מתבארים היטב לדרכנו. מחד גיסא: מחמת המימד האישי-קיומי וזיקת 'אשתו כגופו' אין להגביל את הבעל בשעה שברצונו לפדות את אשתו, ואין להשית עליו איסור של 'אין פודין את השבויים'. כשם שאיננו דורשים מאדם להקריב את עצמו למען שיקולי הכלל, כך איננו מונעים בעדו להציל את אשתו לאור העיקרון הציבורי-כללי. מאידך גיסא, אין הדבר אומר שהכף הוכרעה באופן מובהק לכיוון פדיון היחיד. יותר משיש כאן הכרעה לטובת היחיד יש כאן סלחנות ביחס לרצונו של האדם לפדות את עצמו, ועדיין תפיסתו של בית דין כנציגי הציבור, לאור העיקרון של: 'אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן' הוא שאדם לא יפדה את אשתו יתר על דמיה שאר השבויים. ולכן לא הטילו על הבעל חיוב להציל את אשתו. אף דברים אלו עומדים על המתח הבסיסי בין השיקול הציבורי/כללי לבין מצוות פדיון השבויים הפרטית-קונקרטי - המשלב מטען קיומי-רגשי עצום.

ג. פדיון היחיד את עצמו – כמעשה טבעי

אמנם, על פי האבחנה שבפדיון היחיד את עצמו אכן קיים ממד רגשי-טבעי ניתן לטעון טענה שונה במהותה בביאור שיטת התוס'. הסיבה שהמציל עצמו יכול לפדות את עצמו יתר על כדי דמיו היא שאדם המחלף עצמו מצרת השבי אינו נחשב כ'פודה' את עצמו, ופעולה זו אינה נתפסת במטבעות הלכתיים של 'פדיון שבויים'. כשם שאדם המציל עצמו מטביעה אינו מקיים 'לא תעמד על דם רעך', ואדם המביא אוכל לנפשו אינו מקיים מצוות 'צדקה', כך גם המציל עצמו מסכנת השבי אינו עושה מעשה של פדיון שבויים, אלא מדובר בפעולה טבעית שהאדם פועל לרווחתו שאינה נתפסת ב'שם' פדיון שבויים. ובהתאם לכך נראה, שמכיוון שהמציל עצמו משבי אינו נחשב כפודה עצמו, אין להשית עליו הגבלות שנאמרו במצוות פדיון שבויים. בדברי התוס' שלפנינו משמע שהנימוק 'אשתו כגופו' בא להצביע על קרבתו היתרה של הבעל לאשתו, אף מעבר לקרבתו לבתו:

10. אלא שלדברי ההפלאה קשה. דהלא הרמב"ם פוסק כתנא קמא שבפעם הראשונה פודה יתר על כדי כתובתה אך מפעם שנייה והלאה יכול לגרש ולתת כתובתה. ואליבא דאמת, נראה יותר להסביר את הרמב"ם שפוסק כדעת תנא קמא, אלא שלדעת תנא קמא אין כלל חיוב לפדות את אשתו יתר על כדי דמיה, אף שהיתר יש בדבר. וסברת הדברים תישאר כהצעת ההפלאה.

'שאני אשתו דהויא כגופו יותר מבתו דהכא'.¹¹ אמנם, הרא"ש (כתובות פ"ד סי' כב) הביא את דברי הרמ"ה שהציע הסבר מיוחד לסברת התוספות ש'אשתו כגופו', וזו לשונו: והר"ר מאיר הלוי ז"ל פסק כתנא קמא דהלכה כרבים ומתני' דגיטין איירי בשאר שבויין אבל אשתו כגופו וכמו שאדם יכול לפדות עצמו בכל ממונו אשתו נמי כיון דחייב לפדותה בתנאי כתובה כמו שיש לה ממון דמי וכן מסתבר.

לשיטת הרמ"ה נראה שהסיבה שאשה נפדית יתר על כדי דמיה, היא משום שחיוב הבעל מתנאי כתובה לפדות את אשתו נחשב כאילו האישה היא בעלת הממון ופודה את עצמה. הרב ישראלי¹² דקדק בדברי הרמ"ה האלו, והדגיש שעיקר טענת הרמ"ה אינה שיש לפדות את האישה מחמת קרבתה, אלא בגין מעמדה כפודה את עצמה, כגון כאשר הבעל אינו רוצה לפדות את אשתו שאז לא שייכת טענת 'אשתו כגופו'.¹³ ונראה שיש להסביר את הדברים לאור דרכנו. הקרבה לבעל - 'אשתו כגופו' יכולה להסביר מדוע מעורבות הבעל נחשבת כמצוות היחיד, או מדוע לא ניתן להשית עליו שיקולים ציבוריים מחמת מעורבתו האישית. אך אם נבין את ההיתר בפדיון האדם את עצמו, בכך שאין מדובר על מעשה של פדיון שבויים - ולכן אף אינו נתון להגבלות שבמצוות פדיון שבויים. אף שבאופן הפדיון שייך טעם תקנת 'אין פודין את השבויים' - אינו נחשב כפדיון שבויים. פדיון האדם את אשתו אינו יכול להיות מוסבר לכאורה על יסוד קרבה בלבד.

סיכום – דיון בהרחבת הרב ישראלי

לאחר שדנו בשלושת ההסברים האפשריים לדעת התוס' בדבר היתר האדם לפדות את עצמו או את אשתו יתר על כדי דמיהם - א) כמצוות היחיד, ב) כחוסר יכולת להשית על האדם מגבלה הנוגעת לכדי חייו, ג) כפעולה קדם-הלכתית. ניתן לסכם את דיונו תוך בחינת הרחבתו של הרב ישראלי, הקובע כי חובת המדינה לפדות את חייליה דומה לפדיון עצמי, ולכן אינה מוגבלת לתקנת 'אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן'.¹⁴ ונראה שלאור התפיסה כי פדיון עצמי הוא פעולה קדם-הלכתית, יש מקום רב לסברת הרב ישראלי, שכשם שפדיון האישה נחשב כפדיון עצמי על פי דברי הרא"ש והרמ"ה, שכן האישה פודה 'משל עצמה' מעבר לסברת 'אשתו כגופו', כך גם כאשר המדינה משחררת אזרח, פעולתה נתפסת כפדיון עצמי של האזרח, שאינו כפוף לתקנת 'אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן'. יתר על כן, הרב ישראלי עצמו מבסס את דבריו על הרמ"ה, שמדגיש את היבט הפדיון העצמי של האישה, ומשליך זאת על חובת המדינה כלפי חייליה כשליחותה. אלא שיש מקום לדון בכך, שכן נראה כי עיקר ההיתר טמון באופייה הקיומי-טבעי של הפעולה, שלא נתפסת במטבע של פדיון שבויים. וממילא יש מקום לדון בפדיון חיילים על ידי המדינה. שאף שמבחינה משפטית ניתן להחשיב זאת כפדיון האדם את עצמו, אין זו פעולה טבעית-קיומית של החייל. ויש מקום רב להבחין

11. אף שניתן לומר שהטבעיות של התא המשפחתי ושל הקשר בין איש לאשתו קודמת לממד ההלכתי. הצלת האדם את אשתו היא כהצלת גופו - וכל אשר יתן איש בעד נפשו.

12. חוות בנימין, ח"א סי' טז.

13. וקדמו בעניין זה בספר בני אהובה, אישות פ"ד הי"ט.

14. מעבר לטענות שהעלינו. ראה במאמר של הרב שגיא מזוז.

בין זה לפדיון האדם את אשתו, שניתן לפרשה כפעולה קיומית וממשית - שאינה שייכת לתנאים של מצוות פדיון שבויים, וממילא יש היגיון לטעון שאף לגביה קיימת טענת 'אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן' ואינה בכלל החרגת התוס'. אך נראה שמשני ההסברים הנוספים קשה לבסס את הרחבת הרב ישראלי. לפי הסברה שדברי התוספות מושגתים על ההבחנה בין מצוות היחיד למצוות הציבור, עיקר הדין הוא בזהות הפודה - היחיד או הציבור - וקשה לומר שהמדינה, כגוף ציבורי, פועלת כפדיון היחיד. גם לסברה שאף שהתקנה ביסודה שרירה וקיימת,¹⁵ היחיד לא יוכל לקיימה בגלל מצוקתו, כיוון שלא ניתן לדרוש מהאדם לא לתת את כל אשר לו בעד נפשו, יש קושי רב להרחבת הרב ישראלי על גורמים מרוחקים יותר, כגון המדינה, אשר נדרשת, מבלי לזלזל בכאב הנובע מהערבות הדדית, לשקול מגבלות ציבוריות, ולקיים את תקנת 'אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן'.

15. וכפי שהסביר הרמב"ם אליבא דההפלאה, לכן אם היחיד אינו רוצה לפדות את אשתו איננו מחייבים אותו בכך.